

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 1

1 maximumscore 1

Huic (regel 6)

2 maximumscore 1

Augustus heeft hiermee willen aangeven dat hij zichzelf beschouwde als een tweede Romulus / dat hij afstamde van de stichter(s) van Rome / dat hij zichzelf beschouwde als nieuwe stichter van Rome.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

3 maximumscore 1

ferunt (regel 1)

4 maximumscore 2

- a. Remus had / Romulus en Remus hadden (met anderen) een plundertocht uitgevoerd (in het gebied van Numitor)

1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

- b. (ob iram) praedae amissae (regel 7)

1

5 maximumscore 1

cepisse, captum (regel 8)

6 maximumscore 2

- a. Hij wist dat er op bevel van de koning kinderen te vondeling waren gelegd; de tijd waarin hij de kinderen had gevonden, was dezelfde tijd waarin Romulus en Remus te vondeling waren gelegd

1

- b. Hij wilde dat alleen doen als de gelegenheid zich voordeed of als hij ertoe gedwongen zou worden

1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij a. en b. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
7	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - het feit dat Remus een tweelingbroer had - de leeftijd van Remus - de niet-slaafse houding van Remus <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <p>indien drie antwoorden juist zijn 2 indien twee antwoorden juist zijn 1 indien één of geen antwoord juist is 0</p>	
8	<p>maximumscore 1</p> <p>avum (regel 30)</p>	
9	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Romulus weet zich goed te verdedigen tegen de aanval van de rovers, maar Remus wordt gevangen genomen 1 • In regel 23 gebruikt Livius het woord adiuvat. Hiermee maakt Livius duidelijk dat Remus slechts helper was en dat Romulus het initiatief voor de aanval op de koning had genomen 1 <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	
10	<p>maximumscore 1</p> <p>Palatium (a) Romulus (b) Remus (b) Aventinum (a) (regel 40-41)</p>	
11	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • a. Bij Ennius gaat Romulus op de Aventijn staan en bij Livius op de Palatijn 1 <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <ul style="list-style-type: none"> • b. qui (conditam) imperio regeret (regel 40) 1 	
12	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • a. Romulus kreeg als voorteken tweemaal zoveel gieren als Remus 1 • b. Remus kreeg als eerste een voorteken 1 <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

- a. Remus zou gedood zijn tijdens een ruzie (over de interpretatie van de voortekenen)
Remus zou door Romulus gedood zijn (toen hij over een muurtje sprong om hem te bespotten) 1
 - b. Romulus zou in de hemel zijn opgenomen / verdween plotseling tijdens een bijeenkomst
Romulus zou gedood zijn door senatoren / ontevreden Romeinen 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Zowel bij a. als b. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

Tekst 2

14 maximumscore 1

(het afbouwen van) een/de tempel
Of woorden van overeenkomstige strekking.

15 maximumscore 2

- rebatur (regel 10)
- volebat (regel 10)
- misit (regel 11)

indien drie antwoorden juist zijn 2
indien twee antwoorden juist zijn 1
indien één of geen antwoord juist is 0

16 maximumscore 2

- a. bouwkunst/bouwtechniek/tempelbouw/riolering/infrastructuur 1
 - b. voorspellingskunst / religieuze praktijk 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

17 maximumscore 2

- a. Livius vergelijkt (de pracht en praal van) de bouwwerken uit zijn eigen tijd met die uit de tijd van Tarquinius 1
 - b. Livius vergelijkt de kennis over de reisroute naar Griekenland in zijn eigen tijd met die uit de tijd van Tarquinius 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

18 maximumscore 1

sua(que) (regel 25)

Vraag	Antwoord	Scores
19	maximumscore 2	
	• a. De koning had belangrijke personen / zijn broer laten vermoorden Of woorden van overeenkomstige strekking.	1
	• b. liberator (ille populi Romani animus) (regel 26-27)	1
20	maximumscore 2	
	• Er wordt gevraagd wie Tarquinius als koning zal opvolgen. Er wordt gesproken over regnum/koningschap	1
	• In het antwoord wordt (niet meer gesproken over regnum/koningschap, maar wordt) gesproken over imperium. Brutus zal de macht van Tarquinius overnemen, maar niet als koning (maar als consul van de republiek)	1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
21	maximumscore 2	
	• a. De verschillende interpretaties zijn: 1 vestrum heeft alleen betrekking op de zonen van Tarquinius 2 vestrum heeft ook betrekking op Brutus / heeft betrekking op de zonen van Tarquinius én op Brutus	1
	• b. De verschillende interpretaties zijn: 1 matri heeft betrekking op de moeder van de zonen van Tarquinius 2 matri heeft betrekking op (moeder) aarde	1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	<i>Opmerkingen</i> – <i>Zowel bij a. als bij b. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.</i> – <i>Niet fout rekenen wanneer bij a. als antwoord is gegeven '1. vestrum heeft alleen betrekking op Titus en Arruns. 2. vestrum heeft betrekking op Titus en Arruns én op Brutus'.</i>	
22	maximumscore 2	
	• dicitur (regel 29)	1
	• ferunt (regel 32)	1
23	maximumscore 1	
	De terugkeer naar Rome wordt / De gebeurtenissen in Rome worden (na de uitvoerige beschrijving van het bezoek aan het orakel van Delphi) in slechts enkele woorden beschreven.	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Algemeen

24 maximumscore 1

In werkelijkheid was er geen sprake van een wolvin, maar van een prostituee (lupa) / maar van de vrouw van de herder Faustulus, die als prostituee (lupa) bekend stond.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerking vooraf

Een praesens historicum mag zowel met een onvoltooid tegenwoordige tijd als met een onvoltooid verleden tijd vertaald worden.

Kolon 25

25 maximumscore 1

Omnes (kolon 26) decernunt.

Allen oordeelden/besloten

Kolon 26

26 maximumscore 2

Numae Pompilio regnum deferendum

dat het koningschap aan Numa Pompilius

toevertrouwd/overgedragen/gegeven/aangeboden moest worden

Niet fout rekenen: **regnum** koninkrijk

defero elke andere betekenis dan

'toevertrouwen/overdragen/geven/aanbieden' of een synoniem daarvan

0

Kolon 27

27 maximumscore 2

Accitus (kolon 28) de se quoque deos consuli iussit.

Daartoe uitgenodigd beval hij dat ook over hem(zelf) de goden

geraadpleegd moesten worden / werden / om ook over hem(zelf) de goden

te raadplegen

Niet fout rekenen: **quoque deos** ook de goden

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 28 28 maximumscore 2</p>	<p>sicut Romulus augurato urbe condenda regnum adeptus est zoals Romulus toen Rome nog gesticht moest worden het koningschap na het observeren van de voortekenen heeft/had verkregen</p> <p>Niet fout rekenen: regnum koninkrijk</p>	
<p>Kolon 29 29 maximumscore 2</p>	<p>Inde ab augure deductus in arcem (Toen hij) daarna door de/een augur/vogelwichelaar/waarzegger naar de burcht meegevoerd (was)</p> <p>Niet fout rekenen: Inde daarvandaan/daarom Niet fout rekenen: arx heuvel/tempel</p> <p><i>De woorden cui deinde honoris ergo publicum id perpetuumque sacerdotium fuit zijn voorvertaald.</i></p>	
<p>Kolon 30 30 maximumscore 2</p>	<p>in lapide ad meridiem versus consedit. ging hij naar het zuiden gekeerd op een steen zitten</p> <p>consedit hij zat versus elke andere betekenis dan 'gekeerd' of een synoniem daarvan</p>	<p>1 0</p>
<p>Kolon 31 31 maximumscore 2</p>	<p>Augur ad laevam eius (kolon 32) sedem cepit, De augur/vogelwichelaar/waarzegger ging zitten / nam plaats aan zijn linkerkant</p>	
<p>Kolon 32 32 maximumscore 1</p>	<p>capite velato nadat hij zijn hoofd bedekt/omhuld had / met bedekt hoofd</p>	
<p>Kolon 33 33 maximumscore 2</p>	<p>dextra manu baculum sine nodo aduncum tenens terwijl hij in zijn rechterhand een gekromde stok zonder knoest hield</p> <p>dextra manu vertaald als onderwerp van tenens</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
34	Kolon 34 maximumscore 1 quem lituum appellarunt. die ze / de Romeinen kromstaf/lituus hebben genoemd / noemden Niet fout rekenen: appellarunt zij noemen	
35	Kolon 35 maximumscore 1 Tum (kolon 36 en 37) ita precatus est: Toen bad hij als volgt	
36	Kolon 36 maximumscore 2 lituo in laevam manum translato, nadat hij de kromstaf/lituus had verplaatst/overgebracht naar zijn linkerhand	
37	Kolon 37 maximumscore 2 dextra in caput Numae imposita, (en) nadat hij zijn rechterhand op het hoofd van Numa had geplaatst/gelegd / met zijn rechterhand (geplaatst/gelegd) op het hoofd van Numa	
38	Kolon 38 maximumscore 1 “Iuppiter pater, si est fas Vader Jupiter, als het geoorloofd/toegestaan is	
39	Kolon 39 maximumscore 2 hunc Numam Pompilium, (kolon 40) regem Romae esse, dat deze Numa Pompilius / Numa Pompilius hier koning van/in Rome is Niet fout rekenen: dat deze Numa Pompilius koning van/in Rome wordt	
40	Kolon 40 maximumscore 2 cuius ego caput teneo, wiens hoofd ik vasthoud	

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 41 41 maximumscore 2</p>	<p>uti tu signa nobis certa acclarassis smeek ik u dat u zekere tekens aan ons openbaart / zekere tekens duidelijk laat zien aan ons</p> <p>certa vertaald als bijwoord</p>	<p>1</p>
<p>Kolon 42 42 maximumscore 2</p>	<p>inter eos fines, quos feci.” binnen/tussen deze/die grenzen, die ik heb gemaakt</p> <p>Niet fout rekenen: binnen de grenzen, die ik heb gemaakt</p>	
<p>Kolon 43 43 maximumscore 1</p>	<p>Tum peregit verbis auspicia Toen beschreef hij (de) voortekenen</p>	
<p>Kolon 44 44 maximumscore 2</p>	<p>quae mitti vellet. waarvan hij wilde dat ze gestuurd werden / die hij gestuurd wilde hebben</p> <p>Niet fout rekenen: die hij wilde dat gestuurd werden die hij wilde sturen die gestuurd wilden worden</p>	<p>0 0</p>
<p>Kolon 45 45 maximumscore 2</p>	<p>Quibus missis Nadat deze (voortekenen) waren gestuurd</p>	
<p>Kolon 46 46 maximumscore 2</p>	<p>declaratus rex Numa de templo descendit. daalde Numa nadat hij tot koning was verklaard/uitgeroepen af uit de waarnemingsplaats</p> <p>Niet fout rekenen: daalde de tot koning uitgeroepen Numa af uit de waarnemingsplaats</p>	

Bronvermeldingen

tekst 1	Livius, AUC 1.5-1.7.2
tekst 2	Livius, AUC 1.56
tekst 3	Livius, AUC 1.18.5-10